

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/158/2017
Identifikačné číslo spisu: 1413208938
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Janka Cisárová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1413208938.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Q., bývajúceho v O., 2/ X. bývajúceho v O. oboch zastúpených advocatus s. r. o., so sídlom v Bratislave, Palackého 12, IČO: 36 868 752, proti žalovanej PRESSFOTO, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Čajakova 18, IČO: 31 376 266, zastúpenej JUDr. Máriou Karcolovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Panenská 8, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 5 C 74/2013, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 13. decembra 2016 sp. zn. 8 Co 337/2016, 8 Co 338/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej tiež „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. apríla 2015 č. k. 5 C 74/2013-327 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že nehnuteľnosti vedené Správou katastra pre Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislavu, zapísané na LV č. XXXX, k. ú. P., okres Bratislava IV, obec O., ako nebytový priestor č. XX - č. X a ako nebytový priestor č. XX - č. X, nachádzajúce sa na druhom nadzemnom podlaží budovy súp. č. XXXX, stojacej na parcele č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvoría, o výmere 1 454 m², patria do dedičstva po H., narodenom X. E. XXXX, naposledy bývajúcim v O., zomrelom XX. U. XXXX. Zároveň uložil žalobcom povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanej náhradu trov právneho zastúpenia v sume 17 785,88 € k rukám jej právnej zástupkyne do 15 dní od právoplatnosti rozsudku.

2. Okresný súd Bratislava IV uznesením z 29. júna 2016 č. k. 5 C 74/2013-407 návrh žalobcov na prerušenie konania do právoplatného skončenia konania vedeného Okresným súdom Bratislava III pod sp. zn. 11 C 213/2013 zamietol.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolania žalobcov rozsudkom z 13. decembra 2016 sp. zn. 8 Co 337/2016, 8 Co 338/2016: a/ pristúpenie ďalších subjektov do konania na strane

žalovaných nepripustil, b/ návrh žalobcov na prerušenie odvolacieho konania zamietol, c/ uznesenie súdu prvej inštancie z 29. júna 2016 č. k. 5 C 74/2013-407 potvrdil, d/ rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, e/ žalovanej priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, v ktorom žiadali zrušiť rozsudky oboch nižších súdov a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Namietali, že pred súdom prvej inštancie navrhli prerušiť konanie podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. až do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 11 C 213/2013, súd prvej inštancie sa však s týmto ich procesným návrhom pred rozhodnutím vo veci samej nevysporiadal. Následne odvolací súd namiesto toho, aby na ich odvolanie z uvedeného dôvodu napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil, počas odvolacieho konania vrátil spis súdu prvej inštancie na rozhodnutie o podanom návrhu na prerušenie konania. Mali za to, že odvolací súd im týmto svojim bezprecedentným postupom nemajúcim oporu v procesnom poriadku znemožnil uskutočňovať procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ C.s.p. Zdôrazňovali, že uvedený nezákonný postup odvolacieho súdu a následné nezákonné rozhodnutie súdu prvej inštancie počas odvolacieho konania nemôže konvalidovať procesné pochybenie súdu. Boli toho názoru, že v danom prípade išlo zároveň o rozhodnutie nesprávne obsadeného súdu v zmysle § 420 písm. e/ C.s.p, keďže súd prvej inštancie ako „funkčne nepríslušný súd“ rozhodol o ich návrhu na prerušenie konania až v priebehu odvolacieho konania proti rozhodnutiu vo veci samej, teda v čase, keď na konanie bol funkčne príslušný odvolací súd.

5. Žalovaná vo svojom písomnom vyjadrení navrhla dovolanie zamietnuť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) žalobcovia, v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpení v súlade s § 429 ods. 1 C.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či je dovolanie procesne prípustné.

7. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

8. Podľa § 420 C.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p., je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 C.s.p., dovolací súd skúma primárne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ C.s.p. pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ C.s.p. irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

10. Hoci žalobcovia v dovolaní žiadali zrušiť rozsudky oboch nižších súdov a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, z obsahu ich dovolania (z podstaty nimi zvolenej argumentácie a vytýkaných

nesprávností) je zrejme, že rozsudok odvolacieho súdu napádali len vo výrokoch, ktorými odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a tiež uznesenie o zamietnutí návrhu žalobcov na prerušenie konania.

11. Výrok rozsudku odvolacieho súdu týkajúci sa návrhu na prerušenie konania nemožno považovať za rozhodnutie vo veci samej. Jedná sa totiž o rozhodnutie rýdzo procesného charakteru, ktoré má v zmysle § 234 C.s.p. vždy povahu uznesenia, a to aj vtedy, keď je obsiahnuté v rozsudku. Jeho následkom môže byť len prerušenie konania alebo pokračovanie v konaní o veci samej, z čoho je zjavné, že nemôže ísť ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

12. So zreteľom na to najvyšší súd dovolanie žalobcov v časti smerujúcej proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu žalobcov na prerušenie konania, bez ďalšieho ako neprípustné odmietol (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

13. Žalobcovia namietali nesprávne obsadenie súdu (§ 420 písm. e/ C.s.p.) s poukazom na to, že súd prvej inštancie ako „funkčne nepríslušný súd“ rozhodol o ich návrhu na prerušenie konania až v priebehu odvolacieho konania proti rozhodnutiu vo veci samej, teda v čase, keď na konanie bol funkčne príslušný odvolací súd. Z uvedeného je zrejme, že žalobcovia nespájali vadu tejto povahy, ktorá mala mať svoj základ vo funkčnej nepríslušnosti súdu, s rozhodovaním odvolacieho súdu vo veci samej, videli ju výlučne len v súvislosti s rozhodovaním súdu prvej inštancie o návrhu na prerušenie konania, t. j. namietali ju len vo vzťahu k potvrdzujúcemu výroku odvolacieho súdu týkajúcemu sa tohto ich návrhu. Najvyšší súd sa preto uvedenou námietkou nezaoberal.

14. Pokiaľ ide o výrok rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej, žalobcovia vyvodzovali prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ C.s.p.

15. Podľa § 420 písm. f/ C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Pod porušením práva na spravodlivý súdny proces z hľadiska § 420 písm. f/ C.s.p. treba rozumieť taký procesný postup súdu, ktorým súd zasiahol do ústavou, resp. Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd garantovaných práv dovolateľa, v dôsledku čoho bolo dovolateľovi znemožnené domáhať sa práva na súdnu ochranu prostriedkami, ktoré mu zákon priznáva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. Žalobcovia tvrdili existenciu tejto vady s poukazom na to, že súd prvej inštancie nerozhodol o ich návrhu na prerušenie konania pred rozhodnutím vo veci samej a odvolací súd namiesto toho, aby rozsudok súdu prvej inštancie na odvolanie žalobcov zrušil, počas odvolacieho konania vrátil spis súdu prvej inštancie na rozhodnutie o tomto ich procesnom návrhu.

18. Vzhľadom na to, že žalobcovia namietali nesprávnosť procesného postupu súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu ešte za účinnosti O.s.p., najvyšší súd pri posudzovaní otázky, či k nimi tvrdenej procesnej vade skutočne došlo, vychádzal z príslušných ustanovení predošlého procesného kódexu.

19. Podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (v znení účinnom do 30. júna 2016) pokiaľ súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na takéto konanie podnet. Toto ustanovenie upravovalo tzv. fakultatívne prerušenie konania, to znamená prerušenie konania, ktoré nebolo pre samotné konanie nevyhnutné. Predmetné ustanovenie teda dopadalo na procesné situácie, v ktorých súd mohol konanie

prerušiť, no nemusel tak urobiť. Prerušenie konania tu bolo na úvahe konajúceho súdu a bolo upravené len ako procesná možnosť tohto súdu, nie však jeho povinnosť. Súd mal najskôr zvážiť možnosť iných vhodných opatrení a až keď tieto zlyhali, mohol konanie prerušiť. Výber vhodného opatrenia (napríklad spojenie vecí, prerušenie konania, vyriešenie predbežnej otázky) slúžiaceho účelu racionálnej organizácie postupu pri vedení príslušného konania mal súd podriadiť aj zákonnej požiadavke rýchlej a účinnej ochrany práv účastníkov v súdnom konaní (§ 6 O.s.p.) a spomedzi viacerých opatrení použiť to, ktorým sa ochrana práv účastníkov konania zabezpečila čo najrýchlejšie a najúčinnejšie. Rozhodujúcim hľadiskom bola hospodárnosť konania, s prihliadnutím na ktorú prerušenie konania predstavovalo vo všeobecnosti skôr výnimku ako pravidlo.

20. Opodstatnenosť tvrdenia žalobcov, že vytýkaným postupom nižších súdov bolo zasiahnuté do ich práva na spravodlivý súdny proces, posudzoval dovolací súd z materiálneho hľadiska. Zohľadnil pri tom, že právo na spravodlivý súdny proces je „výsledkové“. Znamená to, že pri skúmaní, či došlo alebo nedošlo k zásahu do tohto práva, treba mať na zreteli proces ako celok (k tomu porovnaj III. ÚS 33/04 <., IV. ÚS 163/05 <., II. ÚS 307/06 <., II. ÚS 155/08 <.). Určujúci z tohto hľadiska preto nie je jednotlivý úkon súdu alebo niektorá časť súdneho konania; kľúčový význam má jeho výsledok. V súvislosti s tým najvyšší súd pripomína svoj záver vyjadrený už v judikáte R 39/1993, v zmysle ktorého „podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. < nie je splnená, v prípade, že sa účastníkovi odňala možnosť konať pred súdom pre časť konania do takej miery, že účastník následne mohol uplatniť svoj vplyv na výsledok konania napr. tým, že mohol podať proti rozsudku, ktorý mu bol riadne doručený, odvolanie“. Tento záver je po 1. júli 2016 plne opodstatnený i vo vzťahu k ustanoveniu § 420 písm. f/ C.s.p. <. Napokon, aj z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že nedostatok pri uplatňovaní niektorých záruk spravodlivého súdneho konania, napr. na súde prvého stupňa, môže byť korigovaný konaním na druhostupňovom súde (Le Compte, Van Leuven a De Meyere v. Belgicko z 23. júna 1981, Adolf v. Rakúsko z 26. marca 1982, Feldbrugge v. Holandsko z 29. mája 1986; porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 1/2013 zo 16. januára 2013).

21. V danom prípade žalobcovia na pojednávaní súdu prvej inštancie uskutočnenom 29. apríla 2015 ústne navrhli prerušiť konanie až do právoplatného ustálenia okruhu zákonných dedičov po poručiťelovi H. v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 11 C 213/2013. Súd prvej inštancie o tomto ich procesnom návrhu nerozhodol, ale s poukazom na to, že účastníkmi konania nie sú ďalší do úvahy prichádzajúci dedičia zo zákona X. a A., ako aj závetná dedička H., žalobu pre nedostatok vecnej legitímácie zamietol. Žalobcovia využili svoje právo podať proti tomuto rozsudku odvolanie, v ktorom namietali (okrem iného) aj nesprávnosť postupu súdu prvej inštancie spočívajúceho v nerozhodnutí o návrhu na prerušenie konania, v dôsledku čoho im mala byť odňatá možnosť konať pred súdom.

22. Procesný postup odvolacieho súdu, ktorý po podaní odvolania žalobcov vrátil spis súdu prvej inštancie na rozhodnutie o návrhu žalobcov na prerušenie konania, bol aj podľa názoru najvyššieho súdu zmätočný a nesprávny. Neprichádza predsa do úvahy, aby súd prvej inštancie rozhodoval o prerušení konania po tom, čo vo veci už meritórne rozhodol. Týmto pochybením však odvolací súd neznemožnil žalobcom uskutočňovať nijaké z ich procesných práv.

23. Pri posudzovaní otázky prípadného porušenia práva žalobcov na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. považoval dovolací súd za relevantné predovšetkým to, že žalobcovia i napriek nerozhodnutiu o ich návrhu na prerušenie konania mali možnosť namietat nesprávnosť tohto postupu súdu prvej inštancie v odvolaní proti rozhodnutiu vo veci samej, ktorú možnosť aj náležite využili (R 39/1993). Odvolací súd vo svojom rozsudku v súvislosti s opodstatnenosťou návrhu žalobcov na prerušenie konania, neprihliadnutím naň zo strany súdu prvej inštancie a vplyvom tejto okolnosti na rozhodnutie v merite veci zdôraznil, že aj po konečnom vyriešení otázky, či v spore majú ako zákonní dedičia po poručiťelovi vystupovať aj X. a A., by nebol nedostatok vecnej legitímácie odstránený, keďže ako ďalší nerozlučný spoločník v spore nevystupovala závetná dedička po poručiťelovi H., ktorá skutočnosť bola sama o sebe dôvodom na zamietnutie žaloby pre nedostatok vecnej legitímácie. Z obsahu spisu navyše vyplýva, že ešte pred rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej bolo konanie

vedené na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 11 C 213/2013, kvôli ktorému malo byť konanie v tejto veci podľa návrhu žalobcov prerušené, právoplatne skončené. Pokiaľ žalobcovia ešte aj za tohto stavu v dovolacom konaní namietali, že nerozhodnutím súdu prvej inštancie o návrhu na prerušenie konania došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces, je zjavné, že svojou požiadavkou na zrušenie rozsudkov oboch nižších súdov sledovali len vytvorenie ďalšej procesnej možnosti na odstránenie nedostatku vecnej legitímácie v tomto konaní. Žalobcom však v skutočnosti nič nebránilo, aby už v konaní pred súdom prvej inštancie postupovali v súlade s ustálenou súdnou praxou riešiacou otázku vecnej legitímácie v obdobných sporoch, t. j. navrhli pristúpenie aj ostatných do úvahy prichádzajúcich dedičov (zo zákona aj zo závetu) ako ďalších žalovaných.

24. Pokiaľ žalobcovia v dovolaní argumentovali uznesením najvyššieho súdu z 24. júna 2013 sp. zn. 2 Oboer 93/2013, dovolací súd v prvom rade poukazuje na odlišnosti spomínanej veci spočívajúce najmä v tom, že nešlo o návrh na fakultatívne prerušenie konania súdom prvej inštancie, ale o konanie odvolacieho súdu, od ktorého účastník žiadal, aby predložil Súdnemu dvoru európskych spoločností na rozhodnutie predbežné otázky podľa medzinárodnej zmluvy a s tým súvisiace obligatórne prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Najvyšší súd v tomto uznesení síce skonštatoval, že nerozhodnutím odvolacieho súdu o návrhu na prerušenie odvolacieho konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. bola účastníkovi bez ďalšieho odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., je treba ale zdôrazniť, že sa jedná o ojedinelé rozhodnutie, ktoré predstavuje vybočenie z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorý v skutkovo a právne totožných prípadoch viackrát skonštatoval, že uvedeným pochybením odvolacieho súdu k odňatiu možnosti účastníkovi konať pred súdom z materiálneho hľadiska nedošlo (porovnaj napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 ECdo 314/2013, 3 ECdo 167/2013, 3 ECdo 241/2013 a 1 ECdo 259/2013).

25. S prihliadnutím na vyššie uvedené individuálne okolnosti posudzovanej veci dospel najvyšší súd k záveru, že v konaní nedošlo k nesprávosti v procesnom postupe súdov (až) takej intenzity a procesných dôsledkov, ktorá by mala znaky relevantné podľa § 420 písm. f/ C.s.p. a zakladala prípustnosť dovolania žalobcov podľa tohto ustanovenia.

26. Najvyšší súd preto dovolanie žalobcov aj vo zvyšnej časti ako procesne neprípustné odmietol (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

27. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 druhá veta C.s.p.). O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie (§ 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 C.s.p.).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.